

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 164/2025-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného MAPLE & FISH s.r.o., Žižkova 22B, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 58/2023 z 23. októbra 2024 takto

rozhodol:

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 58/2023 z 23. októbra 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 58/2023 z 23. októbra 2024 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **949,17 eur** a tieto zaplatiť jeho advokátovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. februára 2025 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru uznesením o odmietnutí jeho dovolania v trestnom konaní.

II.

2. Sťažovateľovi bolo v júni 2001 vznesené obvinenie. O proti nemu podanej obžalobe rozhodol okresný súd, no jeho prvé štyri rozsudky krajský súd zrušil. Až piatym rozsudkom z augusta 2021

okresný súd sťažovateľa uznal vinným z trestných činov (i) neodvedenia dane a poistného podľa § 148a Trestného zákona účinného do konca roka 2005 (ďalej len „starý Trestný zákon“), ktorého sa dopustil tak, že ako predseda predstavenstva obchodnej spoločnosti počas roka 2000 zrazil poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie a daň z príjmov fyzických osôb, no tieto (4 904,94 eur) neodviedol, a (ii) nezaplatenia dane podľa 148b starého Trestného zákona, ktorého sa dopustil tak, že ako predseda predstavenstva obchodnej spoločnosti, ktorá mala dostatok peňazí, v roku 2000 nezaplatil daň z pridanej hodnoty a cestnú daň (9 519,37 eur). Za to mu okresný súd uložil trest odňatia slobody na pol roka so skúšobnou dobou jeden rok. Krajský súd tento výrok zrušil a sťažovateľovi uložil peňažný trest 800 eur, ktorý sťažovateľ zaplatil.

3. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré bolo ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením najvyššieho súdu odmietnuté. Sťažovateľ okrem iného namietol nesprávne právne posúdenie skutkov podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. V prvej námietke uviedol, že konať za obchodnú spoločnosť mohol spoločne len s ďalším členom predstavenstva a fakticky jeho postavenie v obchodnej spoločnosti nebolo také, že by len výlučne on rozhodoval o nakladaní s peniazmi. Tvrdil, že nebolo preukázané, že by nekonal s odbornou starostlivosťou a že by uprednostnil iné použitie peňazí obchodnej spoločnosti ako odvedenie preddavkov a zaplatenie daní. V druhej námietke uviedol, že v čase spáchania skutkov neplatila norma, ktorá by umožňovala trestne stíhať člena štatutárneho orgánu za skutok právnickej osoby. Odkázal na zmenu starého Trestného zákona spočívajúcu v zavedení od 1. septembra 2002 účinného § 90 ods. 2 Trestného zákona, na základe ktorého bolo možné vyvodiť trestnú zodpovednosť členov štatutárnych orgánov obchodných spoločností.

4. K tomu najvyšší súd uviedol, že súdy na základe vykonaného dokazovania ustálili, že sťažovateľ bol oprávnený rozhodovať o použití financií obchodnej spoločnosti. Námietky o tom, že za obchodnú spoločnosť mohol konať len spolu s ďalším členom predstavenstva, a o tom, že svoje kompetencie delegoval na finančného riaditeľa, vyhodnotil ako skutkové. Zdôraznil, že podstata trestnej zodpovednosti sťažovateľa spočíva v tom, že si nesplnil zákonnú povinnosť. To bolo vyjadrené aj v opise skutkov, kde bolo uvedené, že skutku sa dopustil ako predseda predstavenstva a zodpovedná osoba obchodnej spoločnosti. Za irelevantný považoval odkaz na § 90 ods. 2 Trestného zákona účinného v čase spáchania skutku, keďže tento sa týkal len organizátora, návodcu a pomocníka, no nie priameho páchatela.

III.

5. Podľa sťažovateľa najvyšší súd dezinterpretoval skutočný obsah jeho dovolania, čím účelovo zredukoval rozsah prieskumnej právomoci, keď dovolanie posúdil ako prostriedok revízie skutkových zistení. Okrem toho sa takmer vôbec nezaoberal argumentáciou o retroaktívnej aplikácii § 90 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom od 1. septembra 2002, a tak sa nevyšporiadal s podstatou jeho argumentácie.

6. Sťažovateľ poukazuje na § 90 ods. 1 Trestného zákona, podľa ktorého ak na spáchanie trestného činu zákon vyžaduje osobitnú vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie páchatela, môže byť páchatelom len osoba, ktorá má požadovanú vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie. Až po spáchaní skutku od 1. septembra 2002 nadobudol účinnosť § 90 ods. 2 Trestného zákona, podľa ktorého ak zákon ustanovuje, že páchatel musí byť nositeľom osobitnej vlastnosti, spôsobilosti

alebo postavenia, stačí, ak túto vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie spĺňa právnická osoba, v ktorej mene páchatel' koná. Preto ako člen štatutárneho orgánu nemohol byť subjektom trestných činov, keďže mu nebolo možné pričítať konanie obchodnej spoločnosti. Odkazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu (3Tz/19/2001), podľa ktorého slovenské trestné právo rešpektuje a uplatňuje individuálnu zodpovednosť fyzickej osoby. Preto ak je povinným daňovníkom právnická osoba, fyzická osoba nemôže namiesto nej niesť trestnoprávnu zodpovednosť.

7. Najvyšší súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že ju považuje za nedôvodnú. Sťažovateľ k vyjadreniu najvyššieho súdu uviedol, že zotráva na ústavnej sťažnosti.

IV.

8. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, avšak za predpokladu, že táto je ústavne akceptovateľná z hľadiska ochrany základných práv a slobôd (III. ÚS 621/2022). Z ústavného hľadiska je významné, aby interpretácia dovolacích dôvodov nebola formalistická, a teda súladná so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

9. K námietke sťažovateľa, že bol uznaný za vinného z trestného činu, ktorý v čase jeho spáchania nebolo možné pričítať štatutárovi, pretože povinnosť odvieť daň mala právnická osoba, a nie on ako štatutár, najvyšší súd uviedol, že poukaz sťažovateľa na § 90 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom v čase spáchania skutku je irelevantný, pretože nebol uznaný vinným ako organizátor, návodca či pomocník, ale ako priamy páchatel'. K tomu treba uviesť, že sťažovateľ v dovolaní namietal, že v čase spáchania skutku práve neexistovalo ustanovenie, ktoré by mohlo postihovať štatutára právnickej osoby, pretože § 90 ods. 2 Trestného zákona v znení „ak zákon ustanovuje, že páchatel' musí byť nositeľom osobitnej vlastnosti, spôsobilosti alebo postavenia, stačí, ak túto vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie spĺňa právnická osoba, v ktorej mene páchatel' koná“, bol zavedený až novelou Trestného zákona (zákon č. 421/2002 Z. z.) s účinnosťou od 1. septembra 2002.

10. Najvyšší súd nesprávne vyložil dovoláciu námietku sťažovateľa, že skutok nie je trestný čin kvôli § 90 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom v čase spáchania skutku, pretože uvedené sťažovateľ v dovolaní nenamietal. Z obsahu dovolacej námietky sťažovateľa je zrejmé, že namietal, že v čase spáchania skutku nebola účinná norma umožňujúca jeho postih v znení „ak zákon ustanovuje, že páchatel' musí byť nositeľom osobitnej vlastnosti, spôsobilosti alebo postavenia, stačí, ak túto vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie spĺňa právnická osoba, v ktorej mene páchatel' koná“, keďže táto nadobudla účinnosť až 1. septembra 2002. S týmto argumentom sa však najvyšší súd vôbec nevyšporiadal, keďže dovoláciu námietku posúdil v rozpore s jej obsahom.

11. Vo veci sťažovateľa ide o posúdenie, či trestnoprávnu zodpovednosť v období pred 1. septembrom 2002 pri daňovom trestnom čine možno pričítať štatutárnemu orgánu právnickej osoby, ak povinnosť zaplatiť daň má právnická osoba. Ide teda o posúdenie otázky, či subjektom daňového trestného činu môže byť štatutárny orgán ako fyzická osoba, aj keď daňová povinnosť podľa daňových predpisov je ukladaná právnickej osobe. Otázka, či sťažovateľ ako štatutárny orgán právnickej osoby naplnil znaky skutkovej podstaty trestného činu, je právnou otázkou zakladajúcou

dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, podľa ktorého je dovolanie prípustné, ak napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku.

12. Otázka, či skutok je trestný čin, je otázkou trestného práva hmotného, a to posúdenia, či skutok má znaky trestného činu. Zároveň ide o otázku ústavnoprávnu, keďže čl. 7 dohovoru a čl. 49 ústavy zaručuje, že nikto nesmie byť odsúdený za skutok, ktorý v čase spáchania nebol podľa práva trestným činom. Z čl. 7 dohovoru vyplýva aj princíp, že trestné právo hmotné nesmie byť aplikované extenzívne v neprospech obvineného, najmä nie prostredníctvom analógie (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 840). Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) trestný čin musí byť jasne definovaný zákonom. Táto podmienka je splnená, ak adresát právnej normy môže z jej znenia zistiť, v prípade potreby pomocou súdneho výkladu, aké konanie alebo opomenutie spôsobuje jeho trestnú zodpovednosť (rozsudok ESLP vo veci Kokkinas proti Grécku z 25. 5. 1993, sťažnosť č. 14307/88, bod 52).

13. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že pri rozlišovaní právnych a skutkových otázok je potrebné v pochybnostiach postupovať ústavne konformne v prospech dovolateľa. Odmietnutie dovolania z dôvodu, že uplatnené námietky nemajú charakter právnej otázky, je možné iba v prípadoch, keď je táto skutočnosť jednoznačná a záver o skutkovej povahe dovolacích námietok musí byť riadne odôvodnený (I. ÚS 242/2021). Bolo na najvyššom súde, aby sa vysporiadal s dovolacou námietkou a dal odpoveď na právnu otázku, či sťažovateľ mohol byť subjektom daňového trestného činu ako štatutárny orgán právnickej osoby, ktorej bola daňovými predpismi uložená daňová povinnosť. Najvyšší súd tak nepostupoval, a preto namietaným uznesením došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto bolo uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy zrušené a najvyššiemu súdu vrátené na ďalšie konanie. V tomto konaní sa najvyšší súd bude musieť nevyhnutne vysporiadať s účelom novely Trestného zákona účinnej od 1. septembra 2002 (zákon č. 421/2002 Z. z.), ktorá bola podľa dôvodovej správy (parlamentná tlač č. 2397/2002, s. 7, časť k bodom 23 a 24) ovplyvnená aj pochybnosťami, či možno trestnoprávne postihnúť člena štatutárneho orgánu právnickej osoby pri daňových trestných činoch.

14. K námietke sťažovateľa, že konať za obchodnú spoločnosť mohol spoločne len s ďalším členom predstavenstva a fakticky jeho postavenie v obchodnej spoločnosti nebolo také, že by len on rozhodoval o nakladaní s peniazmi, treba uviesť, že okresný a krajský súd skutkovo ustálili, že sťažovateľ bol zodpovedný za plnenie povinností vyplývajúcich z právnych predpisov sociálneho zabezpečenia a daňových predpisov, ktoré porušil, keďže (i) zrazil poisťné a daň a tieto neodviedol príslušným orgánom a (ii) nezaplatil daň z pridanej hodnoty a cestnú daň. Otázka, kto bol zodpovedný za plnenie povinností vyplývajúcich z právnych predpisov sociálneho zabezpečenia a daňových predpisov, je otázka skutková, keďže vyplýva z vykonaného dokazovania. Dovolacie dôvody, ako sú vymedzené v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, neumožňujú najvyššiemu súdu meniť skutkové zistenia ustálené okresným a krajským súdom.

15. K námietke sťažovateľa, že vzhľadom na to, že v pozícii predsedu predstavenstva nemohol vykonať povinnosti vyplývajúce z verejnoprávnych predpisov, keďže v obchodnej spoločnosti bolo určené spoločné konanie dvoch členov predstavenstva, treba uviesť, že pod konaním vymedzeným

normami súkromného práva sa rozumie vykonávanie právnych úkonov (Patakyová, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2022, s. 71). Následne sa v súkromnoprávných vzťahoch vymedzuje spôsob konania vo vzťahu k tretím osobám ako samostatný alebo spoločný. Konanie a spôsob konania v súkromnoprávných vzťahoch však nemožno stotožňovať s úkonmi štatutárnych orgánov pri plnení povinností vyplývajúcich z predpisov verejného práva. Otázky vyplývajúce z predpisov daňového práva, ako je povinnosť zraziť daň, odvieť daň a zaplatiť daň, a z predpisov práva sociálneho zabezpečenia, ako je povinnosť zraziť a odvieť poisťné, je povinný vykonať za právnickú osobu štatutárny orgán bez ohľadu na spôsob konania. Môže tak urobiť iná osoba, ktorej v rámci delegácie kompetencií v korporácii bola takáto povinnosť uložená. Pokiaľ okresný a krajský súd na základe vykonaného dokazovania ustálili, že sťažovateľ bol osobou, ktorá v obchodnej spoločnosti mala vykonávať tieto úkony, ide o otázku skutkovú, ktorú nemožno namietat' v dovolaní. Preto je v tejto časti ústavná sťažnosť nedôvodná.

16. K námietke sťažovateľa o porušení práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru treba uviesť, že obsah tohto práva vyjadruje okrem iného povinnosť štátu poskytnúť osobe prostriedok, ktorým môže na vnútroštátnej úrovni dosiahnuť nápravu porušenia svojich práv zaručených dohovorom bez toho, aby sa musel aktivovať medzinárodný ochranný mechanizmus, ktorým je sťažnosť na ESLP (rozsudok veľkého senátu ESLP vo veci Kudla proti Poľsku z 26. 10. 2000, sťažnosť č. 30210/96, bod 152). Sťažovateľ mal možnosť v rámci súdneho konania podať odvolanie a dovolanie, čo aj využil. To, že odvolanie a dovolanie neboli vybavené podľa návrhu sťažovateľa, neznamená, že nemal účinný prostriedok nápravy. Preto je v tejto časti ústavná sťažnosť nedôvodná.

17. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo je za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 371 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 14,84 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje 949,17 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. decembra 2025

Robert Šorl
predseda senátu